

დროები "ს რედაქცია—სასახლის ქუჩაზე, დ. სა-
რაფოვის სახლში.
ხელის-მოწერა მიიღება თბილისში, რედაქციაშივე;
ქუთაისში, ქილაძეების წიგნის მაღაზიაში. გარეშე
მცხოვრებთათვის ადრესი: Тифлиси, ред. «Дრობის»
ფასი: წლით 9 მ., 11 თვით 8 მ., 50 კ.; 10 თვით—
8 მ.; 9 თვით—7 მ. 50 კ.; 8 თვით—7 მ.; 7 თვით—
6 მ. 6 თვით—5 მ.; 5 თვით—4 მ. 50 კ.; 4 თვით—4
მ.; 3 თვ.—3 მ.; 2 თვ.—2 მ.; 1 თ.—1 მ.

ცალკე ნომერი «დროებისა» ღირს 5 კაპეიკა.

ბამონის ურავლ - დეი ორშაბათს ბარდა.

დროება

ფასი განცხადებისა: მეოთხე გვერდზე სტრუქტურაზე
8 კაპ.; პირველზე 16 კაპ. სრული განცხადებით, ბეჭე-
დი 25 მანათი; პირველი 5 მ. მანათი. სტრუქტურა-
ბისა ითვლება მათგან დაჭერილის ადგილის კვა-
ლობაზე.
თუ საჭიროება მოითხოვს, რედაქცია გაასწორებს
და შეამოკლებს დასაბუქდად გამოგზავნილ წერილებს
დაუბეჭდავად წერილებს რედაქცია ვერ დაუბრუნებს
ავტორს.
Объявления изъ Россіи, Царства Польскаго и за
границы принимаются только въ цент., конторѣ
объявл. Л. Метцль., Москва, Петровка, № 6

გამოვიდა და ურიგდება ქუჩისალი

ნოვათი

როგორც 1885 წ., აგრეთვე
1884 წ. ხელის-მოძღვრლებს.
მიიღება ჟურნალში ამ წლის ხე-
ლის-მოძღვრება. (3-2)

სათეატრო განცხადება

ამ წლის მარტის 31-იდან, მთ-
ლის 1-ლამდის და ამავე წლის ოქ-
ტომბრის პირველიდან 1886 წლის
აღებადმდის ქართული დრამატიუ-
ლი დასი დაიწყებს წარმოდგენე-
ბის გამართვას. ამის გამო დასის
გამგეობა მოიწვევს, როგორც
მკვლს არტისტებს აგრეთვე დასში
ახლად შემოსვლის მსურველთა,
წარუდგინონ თავიანთი პირობანი
დასის საქმეთა გამგეს.

(6-3) საქმეთა გამგეობის მიერ

ერთი წიგნის გამო

უკლებნი ჩვენს დედებს.

რომის ისტორიაში მოყვანილია ერთი
ფრიად შესანიშნავი და საყურადღებო
მაგალითი დედისაგან შვილების სიყვარ-
ულისა, რომელიც ყოველს წამკი-
თხველს გულში ღრმად ჩარჩება.
მართი ისტორიული პირის, გვარად
ზრახის, ქვირის, პორნელიას, ჰყვანდა
ორი ვაჟიშვილი, რომელნიც მამის
სიკვდილის შემდეგ პატარები დარჩნენ.
პორნელიას საკმაო შეძლება ჰქონდა
და ძლიერ გონება-განვითარებული
დედა-კაციც იყო. მას კარგად ესმოდა
აღამიანის სიყრმიდგანვე კეთილი აღზრ-
დის მნიშვნელობა და ამიტომ არაფერ-
თარ ღონისძიებას არა ჰზოგავდა თავისი
ორი შვილის განვითარებად აღზრდისათვის.
შემდეგში ეს ორი
ობოლი დედის მეოხებით შე-
სანიშნავი სახელმწიფო კაცი გამო-
ვიდნენ. მათი სახელი უკუნიითი უკუ-
ნისამდე არ ამოიფხვრება ისტორიის
ფურცლებიდან და ყოველი, ვინც კი
თანამედროვე საშუალო სასწავლებელს
მინც გამოვიდის, უძველესად გაიც-
ნობს ძმათა ზრახების ამბავს.
მართხელ, როდესაც ეს ობოლი ძმე-
ბი ჯერ ისევ პატარები იყვნენ, მათს
დედას, პორნელიას, ეწვია სტუმრად
ძველი მისი მეგობარი ქალი, რომელ-

ზოგიერთი შენიშვნები

ნასწავლი კაცებისაგან ქვემარტებად
არის ნაცნობი ის აზრი, რომ ყველ-
გან საზოგადოებისაგან თვალ-ყურის
დევნას თავის ცხოვრებაზედ, ე. ი.
იმავად, თუ როგორ მიმდინარეობენ
იმის საზოგადოებრივი საქმენი და რო-
გორი მსვლელობა იქნება მათთვის
უკეთესი—დიდი მნიშვნელობა აქვს
ცხოვრების გაუმჯობესობისათვის. რაკი
საზოგადოება დაუჭირებით დაუწყებს
ცქერას თავის ცხოვრებას, იგი, უძე-
ველია, შეიმუშავებს განიჭრულ სა-
ზომს და უკანასკნელს გაიხდის გზის-
მაჩვენებელ გრებილად ცხოვრების ლა-
ბირინტში. იგი მაშინ უფრო ადვი-
ლად მიხვდება, თუ რა არის მისთვის
სასარგებლო და რა მავნებელი, რა-
მელ აზრს და მოქმედებას უნდა თანა-
უგრძნოს და რომელს წინააღმდეგი გა-
უხდეს. ამ შემთხვევაში საზოგადოება
ყველგან და ყოველთვის იზოვის სა-
შუალებას, რომ ცოტად თუ ბევრად
განახორციელოს თავისთვის სასარგებ-
ლოდ ნაცნობი სურვილი.
საზოგადოების ის ნაწილი, რომელ-
საც მდგომარეობა ნებას აძლევს იქო-

ვაც პორნელიას სიმდიდრე გაგებული
ჰქონდა. მალს პორნელიასთან ბაასის
ღროს დასძლია ცნობის მოყვარეობამ
და მიჰმართა მას შემდეგის სიტყვე-
ბით:

— პორნელია, საშინლად მინდა, მა-
ჩვენო შენი ქონების უპირველესი და
უძვირფასესი საუნჯე.
— ადვილია, ჩემო მეგობარო, შე-
ნი სურვილის აღსრულება; წამომეყ
და ამ წუთსავე გიჩვენებ.
ამ სიტყვების შემდეგ პორნელია
გამართა ერთ ოთახისაკენ, სადაც თავის
მეგობარიც შეიწვია. აქ მან გა-
დახადა ფარდა, გამოაჩინა სარეცე-
ლი, მიუთითა მეგობარს და უთხრა:
— ჰხედავ, ერთად მწოლიარეთ და
ტუბილის ძილით მიძინარეთ ჩემს ორს
შვილს? მეგონი, მხოლოდ ეგენი შევალ-
გენენ ჩემს უპირველესს და უძვირფა-
სესს საუნჯეს; მაგათ გარეშე სხვა
სიმდიდრე არ ვიცი...
მართლაც, რა არის კეთილი შვი-
ლი ნამდვილი მშობლებისათვის, თუ
არ უპირველესი და უძვირფასესი სა-
უნჯე, რომელსაც არაფერთარი ნივთიე-
რი სიმდიდრე არ შეედრება?
მინც უკვე მშობელია, იმას, ცხა-
ლია, გამოცდილიც ექმნება, თუ რას
შეადგენს კეთილი, განიერი და ხნე-
ობრივი შვილი მშობლისათვის და
ვინც ჯერ არ გამხდარა მშობლად, იმას
ადვილად შეუძლიან წარმოიდგინოს
იგი.

ნიოს გავლენა საზოგადოების აზრზედ,
ვალდებულია მისცეს მას ამ მხრივ შე-
საძლო შემწეობა. მან უნდა დაანა-
ზვოს საზოგადოებას მისი ნაკლებევა-
ნება და უკანასკნელის მომსპობი სა-
შუალება; იგი უნდა დაუჭიროდეს იმ
საგნებს, რომელთაც ცხოვრება ახლად
შეიქმს, გაიგოს მათი გავლენა აწმყო-
სა და მომავალში და მისცეს საზოგა-
დოებას შესაფერი რჩევა იმისთვის,
თუ როგორ უნდა ამ საგნებს მოპყრო-
ბა.

ამ მხრივ ჩვენი, ქართველების,
მდგომარეობა ფრიად უნუგეშოა: ზო-
გიერთა პირობების წყალობით ჩვენი
სამეცნიერო, ბელეტრისტული და
ბუბლიცისტური ლიტერატურა რო-
გორც სივანით, ისე სიღრმით ძლიერ
მცირეა. ჩვენ ორიოდ ქურნალ-გაზე-
თი გვაქვს მხოლოდ, და უნდა ვეცა-
დოთ, რომ ეს საშუალება მინც რი-
გიანად გამოვიყენოთ.

მართი საკმაოდ ცნობილი ნემეცების
ბუბლიცისტი ამბობს, რომ აზრის
ყოველ-დღიურად ბეჭდვით გავრცე-
ლებას თავის განსაკუთრებული უპი-
რატესობა აქვს: ამ შემთხვევაში
მწერალს შეუძლიან მუდამ ეჩიინოს
მკითხველს თავის აზრზედ და ახალ-

ჩვენმა გლენმა იცის: „კაცო, შეი-
ლი იმითენ მინდა, რომ სიბერის ღროს
მამხედოს, შემინახოს; სიკვდილის შემ-
დეგ დამმარხოს და თავისზედ პატარა
ობლებს ყური მიუფლოსო.“

ნუ მისცემ ამის მოქმედს გლენს
შვილსა და ვნახეთ, რომელ ღონის-
ძიებით-ღა ინუგეშებს იგი? მემკვიდრე
განურჩევლად ყველასა ჰსურს: ლა-
რისსაც, მდიდარსაც, განათლებულსაც
და გაუნათლებელსაც.

ამ სურვილს, რასაკვირველია, თავ-
დაპირველად ბუნების კანონი ჰბადაღს
ყოველ აღამიანში; მაგრამ ამავე სურ-
ვილს ბევრი სხვა წერილმანი ანგარი-
მებიცა აქვს საფუძვლად.

ბაისხენეთ ძაცია-აღამიანის ნეტარ-
სხენებულნი ლუარსაბ-ღარეჯანი და
ღარეჯან-ღუარსაბი! ნახეთ, რა სასა-
წარკვეთილება გამოიარეს უშვილობის
გამოისობით?

მე, ამ სტრიქონების დამწერს, სა-
კუთარის თვლით მინახავს ერთი უშვი-
ლო გლენი, რომელიც თითქმის ყო-
ველ ცისმარე დღეს გადიოდა ერთ
განმარტოვებულ ეკლესიის კარზედ და
იქ მუხლ-მოდრეკით ევედრებოდა
ღმერთს, — შვილის ღირსი გამხადეო.

შუინდელი ვბრავლები ზიზღის თვა-
ლით უცქეროდენ უშვილო ცოლ-
ქმარს და ხელმძღვანელობდენ ამ სა-
ფუძვლით: ეგენი (უშვილო ცოლ-
ქმარი) შვილებით არ გაახარა, გააბედ-
ნიერა უფალმა, მაშასადამე ცოდეილ-
ნი არიანო.

ახალი ცხოვრების მოვლენანი მოიყ-
ვანოს მის დასამტკიცებლად.

ზემოდ მოყვანილ მოსაზრებათა
გამო მსურს ამ განუსაზღვრელი სა-
თაურის ქვეშ ვსთქვა რამდენიმე სიტყ-
ვა ზოგიერთ საგნებზედ, რომლებზე-
დაც, შედარებით იშვიათად არის ხოლ-
მე ჩვენს ლიტერატურაში სჯა. ჯერ-
ჯერობით მსურს აღენიშნო მთაე-
რობის მოქმედების ერთი მომენტი,
რომელსაც საგნად საზოგადო სიკეთე
აქვს და რომელიც რუსეთის გუბერნი-
ებში არის, ხოლო ჩვენში მიღებული
ჯერ არ არის. მე ვამბობ ერობის დაწესე-
ბაზედ, რომელსაც ამ წერილში მხო-
ლოდ აღენიშნავ და უფრო დავწერი-
ლებითს განხილვას შემდეგის წერილის-
თვის ვადადეგბ.

სახემწიფო წყობილების საგანს
ყოველთვის ხალხის ყოველ-მხრი-
ვი განვითარება შეადგენს. ეს აზ-
რი მტკიცე საფუძველზედ დაამყა-
რა ამ ბოლოს ღროს მეცნიერებამ,
რომელმაც გამოიკვლია სახემწიფოს
ბუნება და მისი დანიშნულება. აი,
როგორ საზღვრავს სახემწიფოს დანი-
შნულებას ერთი გამოჩენილი ნემეცე-
ბის მწერალი: «სახემწიფოს საგანი ის
არის, რომ თვითვეულ პირთა შეერ-

მართის სიტყვით, რომ შვილი მშო-
ბელთათვის დიდი ნუგეშია, ამის და-
სამტკიცებლად, დარწმუნებული ვარ,
არც რომის ისტორიიდან ამოგლეჯი-
ლი მაგალითთა საჭირო და არც სხვე-
ბი, მაგრამ იმასაც კი ნუ დავივიწყებთ,
რომ როგორც კი შვილი ანუგეშებს
და აბედნიერებს დედ-მამას, ისე ადვი-
ლად უმწარებს და უშხამავს სიცოცხ-
ლეს მათ ავი შვილი. რომელი მშობე-
ლია, რომ ავი შვილი სურდეს და
კვი შვილს უარ-ჰყოფდეს? პასუხი ცხა-
ლია: არც ერთი. ჰოველს მშობელსა
ჰსურს, რასაკვირველია, რომ მისი შვი-
ლი კეთილ-გონიერი კაცი გამოვიდეს,
ამისთვის ყოველ ღონისძიებას ხმარობს,
ცდილობს... მაგრამ, უკაცრავად...
ხმარობს კი? ცდილობს?? მე ამ კი-
თხვაზედ ჭრელი, ანუ უთავ-ბოლო პა-
სუხი მაქვს დასაბუქებული: კიდევ ცდი-
ლობს, კიდევ არ ცდილობს. მეცდე-
ბი ეს განვმარტო.

ჩვენს ღროში ნათლად ვხედავ, რომ
ყოველი მშობელი, რომელიც გინდა
წოდებისა და ხარისხისა იყოს, აუცი-
ლებლად ზრუნავს თავის შვილის სა-
სწავლებელში გამოზდაზედ, როდესაც
უკანასკნელს სწავლის ვადა ნოუფა,
ე. ი. როდესაც შვილი-რევა წლისა შე-
იქმნება; ვხედავ აგრეთვე, რომ ბევრი
მშობელი იქამდის თავ-გამოდებულია
შვილის კვი გზაზედ დაყენებისათვის,
რომ იმის გულისთვის მიძიმე ვალში
ვარდება და ზოგჯერ, თუ საჭიროდ

თვით მიეცეს მას საშუალება უმაღლეს ხარისხამდე განვითარებისა, რაც თვითვე უნდა მიანიჭოს მათ ის სიდიდე განათლებისა, ძლიერებისა და თავისუფლებისა, რომელსაც ერთი კაცი ვერ მისწვდება. თავის საგნის მიღწევას სახემწიფო მხოლოდ მაშინ მიუახლოვდება, როდესაც ყურადღებითა და გონიერულად მოეკიდება ცხოვრების მრავალ გვარ საქრობებათ: მართლმსაჯულებას, შინაგან და გარეგან მტერთაგან დაცვას, საზოგადო კეთილდღეობას და სხვ. თვითვე უნდა ამ საქრობებათაგან ათას ნაირი მხარე აქვს, ასე რომ სახემწიფოს მოქმედება მრავალ გვაროვანი და ვრცელი უნდა იყოს, რომ ეს ფრთხილ მოვალეობა შესაფერად დააკმაყოფილოს. სახემწიფო მმართველობაში მონაწილეობას აძლევს აგრეთვე თვით საზოგადოებას. უწყებულ ადგილის მცხოვრებთა სახემწიფო ვალად ადებს, იზრუნონ თავიანთ საქრობებზე და ამისათვის შესაფერად უფლებას ანიჭებს. თვითონ კი სახემწიფო მხოლოდ თვალ-ყურს ადევნებს, რომ თვით-მმართველობის ორგანების მოქმედება არ ეწინააღმდეგებოდეს სახემწიფოს ინტერესებს. ამ გვარად ადგილობრივი მცხოვრებნი, რომელთაც უკვე იციან თავიანთ საქრობებიანი და მათი დამაკმაყოფილებელი საშუალებანი, ვიდრე უმაღლეს მთავრობისგან დანიშნულ პირთ, — განაგებენ თავიანთ საქმეებს. თვით მმართველობა ფრთხილ სასარგებლო დაწესებულება, და

დაინახეს, დაუყოვნებლივ მამულ-დედულსაც უკიდის. ამათ მართლდება წემოდ მოყვანილი ჩემი პასუხის პირველი ნაწილი.

მაგრამ ახლა ისიც განვიხილოთ, რაში მდგომარეობს ჩვენი მშობლების და ნამეტნავად დედების არამზრუნველობა, უმცვალინობა შესახებ თავიანთ შვილების აღზრდასა.

რასაკვირველია, ჩემგან დიდი თავხედობა იქმნებოდა, რომ სრულიად უარ მეყო ყოველი მზრუნველობა ჩვენი დედებისა თავიანთ შვილების აღზრდასათვის: არა, იგინი ზრუნავენ, მხოლოდ მომეტებულ მზრუნველობას მაშინ იჩენენ როდესაც ამით უფრო ნაკლები სარგებლობის მოტანა შეუძლიანთ და პირ-იქით, როდესაც იგი უფრო ნაყოფიერი იქმნებოდა, მაშინ მზრუნველობა სუსტია. მე ვგულისხმობ დედის გაფრთხილებას ორსულობის დროს და ბავშვის მოვლას შემდეგ დაბადებისა.

ბევრი მშობელი ცხარე ცრემლითა სტირის და სჩივის: ამოდენა ამაგი გავეწიე, ამოდენა ფული დავხარჯე, ვიტანჯე, ვიწვალე, შვილი სკოლაში მივეცი და, დახე, რა უბედური ვარ: სკოლიდან ვერაფერი ვერ გამოიტანა, უგუნური და უსწავლელი გამოვიდაო.

ის კი არ იცის ამ მომტირალმა მშობელმა, რომ შეიძლება, ძლიერ ადვილადაც შეიძლება, თავის შვილის უბედურად დარჩომის მიზეზი თვითონვე იყოს, თუმცა კი, მართალია, ბევრი ხარჯი გაუწევია!

თუ მას მთავრობისგან რიგინი ორგანიზაცია მიეცა, მმართველობის ყოველს მხარეზედ ძლიერ კარგი გავლენა ექნება. მასაკვირველს მაგალითს ამისას წარმოადგენს ინგლისის თვით-მმართველობა, რომელიც წაბადების საგანს შეადგენს თითქმის მთელი კონტინენტალურის მეროპისთვის.

იმ რეფორმების სისტემაში, რომელმაც დაუმკვიდრა წარსულ მეფობას განსვენებულის იმპერატორის მეორის დაუფიქარი და სასიკადალო სახელი, არა უკანასკნელი ადგილი უჭირავს ერობის შემოღებას. მობრას მინდო კანონმა უწყებულ ადგილის ზოგიერთ საქრობებზედ ზრუნვა, და მართლაც ამ დაწესებულებამ დიდი ღვაწლი დასდო სახემწიფოს, თუმცა დაწესების შემდეგ დიდ დროს არ გაუვლია.

მ. ქაჭავაძე შვილი.
ქ. აბრასლაკი.
თებერვლის 18.ს.

შინაური ქრონიკა

— თბილისის სამსჯავრო პალატაში, მარტის 9-ს განხილულ იქნა საქმე, თბილისის სემინარიიდან გამოარიცხულის შეგირდის, ივ. მაქავარიანისა. მსვე საქმე შარშან გაიჩა, ოლქის სასამართლოში, — რომელმაც მაქავარიანი დამნაშავედ სცნო და თბილისის სასულიერო სემინარიის რექტორი

რა იციან ჩვენმა დედებმა რომ, თუ მათ ებადებათ მუნჯი, ყრუ, ბრმა, კუზიანი, კუტი და საზოგადოდ მახინჯი და სნეული შვილი, მომეტებულ ნაწილად (არ ვიტყვი „ზოგჯერ“) თვითონვე არიან დამნაშავენი, ანუ უკვე ესთქვათ მათი უმეტრება და გამოუტყდებოდა და მნაშავე! როგორ თუ თვითონ ჩვენა ვართ დამნაშავენიო? — იქნება მკითხონ გულ-მოსულმა დედებმა. მაწყინარდით, ბატონებო, ჰკითხეთ მეცნიერებს და მაშინ გამკიცხეთ, — ეუბასუხებ ამათ. რა მეცნიერება, რის მეცნიერება, მახინჯი შვილი ღვთის ნებააო, მიპასუხებენ იგინივე. მერწმუნეთ — ღმერთს დაუწესებია, რომ კაცს უნდა ჰქონდეს მთელი თავი, მთელი თვალი და მთელი ხელი და თუ ვინცოდა ჩვენს შვილს რაიმე მანკი სწეულება დაჰყვადის მუტლიდამ, უეჭველად პასუხის მგებელი ჩვენა ვართ, ან ჩვენნი წინაპარნი არიან.

ბავშვის სიმთელეზედ და საზოგადოდ მის ბედნიერებაზედ მშობელმა უნდა იზრუნოს არამტუთ მის შობის შემდეგ, არამედ ჯვარის-წერის წინადვეც კი. მშობლის ფიზიკურს, გონებობის და ზნეობის განვითარებაზედ და მდგომარეობაზედ არის დამოკიდებული შვილის სიცოცხლის ავ-კარგინობა. მაშასადამე, თუ მშობელი წინადვე მოიწადინებს, შეუძლიან, თუ სრულიად არა, ცოტათი მაინც შეეუწყობუქოს მოსალოდნელი სატანჯველი.

რის მოადგილის მოქმედებით შეუცრაცყოფისათვის გაღწევიტა ორი თვე და ოცის დღით ციხეში ჩასმა. პროკურორი არ დაუბუღდა ამ გადაწყვეტილებას და პალატაში გადაიტანა. როგორც პირველ ინსტანციაში, აგრეთვე მეორეში ი. მაქავარიანს იცავდა ნაფიცი ვეკილი ბ. ჭრენკელი.

პალატამ მცირე ბაასის შემდეგ პროკურორის და დამცველის შორის, ბრალდებული მანიჭესტის მე-7 მუხლის ძალით სრულიად გაამართლა.

== ჩვენ გვატყობინებენ, რომ „წერაკითხვის მმართველობას“ მოსვლია ქალაქი სოფ. ახალქალაქის სკოლის მასწავლებლისა, რომელიც წიგნებით შემწვობას სთხოვს ხსენებულს მმართველობასაო. ატერ რამდენიმე სამუშაოთი (სხდომისთვის დანიშნული დღე) გადისო, მაგრამ ეს ქალაქი განხილული არა ყოფილაო. სკოლა-კი დროით საქრობებს შემწვობას და ასეთი დავიანება ვერაფრით აგვისნაო.

== შორის თვით-მმართველის ზოგიერთს წევრებს შორის აღძრულა სურვილი საქალაქო თვით-მმართველობის დახურვისა.

უცხოეთი

აბლანის სამხმნი.

ინგლისის სამინისტროს ორგანი „Daily News“ ი ზედიზედ გაცხარე-

შოველ საქმეს თავიანთივე ექირებაკი მოსაზრება; მოსაქმე კაცი ჯერ უნდა შეიარაღდეს უსაქროვლის იარაღებით, მოიხზალოს ნიადაგი და შემდეგ დაიწყოს მოქმედება; მხოლოდ ამ პირობების დაცვის შემდეგ შეუძლიან მისმა შრომამ ნაყოფიერი შედეგი იქონიოს.

მებაღეს ჰსურს, მაგალითად, კაი ვაშლის გაჩენა. იგი მიდის სხვა მებაღესთან, სთხოვს მას კაი ჯინ მის ვაშლის ნერგს ანუ თესლს; მოაქვს თავის ბაღში, ურჩევს თავისუფალ ადგილს, შესაფერ ნიადაგს და ისე რგავს, ზნუსთესავს; მაგრამ მისი მზრუნველობა წადილის მისაღწევად ამითი არა თავდება: ნერგი ხეირობს, იზრდება, — მებაღე კიდევ არ აკლებს თავის ყურადღებას: იგი რწყავს, სხვაავს, გარშემო მიწას უბარავს და ამ გვარად იქამდის ჰპატრონობს, სანამ მცენარე გამარდება და სასურველს ნაყოფს გამოიღებს.

ასევე სჩადიან შინაური კაი ჯინის ცხოველების და ფრინველების მომშენებელნი.

თუ ეს ასეა, მაშ რა უნდა ქმნას კაი შვილის მდომმა ადამიანმა? — მან ამაზედ უნდა იზრუნოს ძლიერად — შვილის დაბადებამდე და აგრეთვე პირველ ხანებში შემდეგ დაბადებისა. მანა ეხლა კი არა ზრუნავენ ჩვენი დედები ამაზედ? — ზრუნავენ, მაგრამ ეს მზრუნველობა დამყარებულია მხოლოდ მამა-პაპურს ტრადიცი-

ბულის წერილებსა ბუქარეს რუსეთის წინააღმდეგ ატლანს. საზოგადოებისგან მო. „რუსეთმა, — ამბობს ეს გაზეთი, — უნდა დაუყოვნებლივ დასტოვოს ის ადგილები, რომელნიც მან უსამართლოდ დაიჭირა. მას (რუსეთს) ჯერაც კი არაერთი სურვილი არ განუცხადებია რისაზე დათმობისა, რომ ამ დათმობით ინგლისისა და რუსეთის შორის საქმე მორიგებაზე წასულიყო. მს დროებითი შეთანხმება ჩვენის მხრით, დროებითი მორიგება არავის არ უნდა აფიქრებდეს, რომ საქმე უკვე მშვიდობით გათავებული იყოს. ჩვენის მხრით უარ-ყოფა, მოუთხოვნელობა რუსეთისაგან, რომ მან დასტოვოს თვის მიერ დაჭერილი ადგილები, შეუძლებელია; ეს იქმნებოდა ჩვენთვის საშიშარიც და თან თავის დამდაბლება. ღღემდის აბდურაჰმანი ჩვენი მეგობარი ყოფილა. რა აიძულებდა მას ჩვენდამი მეგობრობას — ეხლა ამის განმარტებას არ შევეუდგებით. საქმე ის არის, რომ მძირი კარგა ხანია, რაც ხელს გვიშვერს ჩვენ, დავალებულია ჩვენგან და, გადახდას ეს ვალი ითხოვს. მაგრამ ადამიანის ბუხება, და მით უმეტეს ავღანელებისა, ვერ შეუთვისდება, ერთგულებას ვერ გაუწევს, ვერ დაინდობს იმ მოკეთეთ, რომელთაც გაცემა, ლალატი ადვილად შეუძლიათ. თუ მძირი დავტოვეთ ჩვენ, ხელი არ მივაწვდინეთ — იგი მალე მოსძებნის მომხრეს. მძირს რუსეთისადმი მაინც და მაინც ისეთი დიდი სამღურავი არა უმართებს-რა, რომ გარემოებამ ეს სამღურავი მეგობრობად

ულის ჩვეულებებზედ, რომელთა შორის ბევრს სულ უკუღმართად მიჰყავს მშობელი დედა. მოგვსენებათ, როგორ ესმოდათ ჩვენს მამა-პაპას ფიზიკა, ფიზიოლოგია, ანატომია და ჰიგიენა? პირველი მოვლა ბავშვებისა ამ საგნებზედ არის დაფუძნებული: არ აღასრულებთ მათგან დადებულს პირობებს, იმედსაც ნულარ იქონიებთ, რომ მბავში უსათუოდ შეგროვებთ, ან გამოვა ჯან-მრთელი, გონიერი და და თავის თავისა და ქვეყნის მარგებელი.

სად შევისწავლოთ ახლა ეს საგნებიო, მკითხავენ დედანი? — ჩვენს დროს ძნელი და გასაჭირი აღარაფერი არა არის-რა: საჭიროა მხოლოდ, რომ კაცმა საკუთარი უმეტრება იგრძნოს, თორემ მასწავლებელნი, მაჩვენებელნი, ჩამგონებელნი და დამრიგებელნი მას თავის თავად გამოუჩინდებიან. ღლითი-დღე გამოდიან სხვა-და-სხვა გვარი ყველასათვის ადვილად შესაგნები სახელმძღვანელო წიგნები უცხო ენებზედ, როგორც შესახებ სხვა საგნებისა, აგრეთვე შესახებ მშობლების დარიგებისა, ბავშვების მოვლისა და აღზრდისა. თუ კი ზოგჯერ ჩვენ სხვას ვკითხავთ ხოლმე რჩევას, ხშირად ვკითხულობთ წიგნებს ლობიოსა და ბოზბაშის გაკეთებაზედ, ლეინოს დაყენებაზედ, ქათმებისა და ფუტკრების მოვლაზედ, ნუ თუ გულს დასძმარავს ჩვენთა დედათა, რა წაიკითხონ საკუ-

რ შესცვალოს; საკმაოდ მოალოცებაა აერთის მხრით და მცირე დათმობა მეორეს მხრით — და მეგობრობა განმტკიცდება. ისიც ცხადია, რომ ემირი მუქთად არ გვემსახურება ჩვენ. მაგრამ საქმე ეს არ არის ინგლისის მინისტრნი ვერ დაარღვევენ, ვერ უარ ჰყოფენ ინგლისის სიტყვას, იმიტომ რომ რუსეთმა ხმა აიმაღლა. „ძლიერება, ერთობა და ჩვენდამი მეგობრობა აქვან ინგლისის“ ჯერ არ გაქრალა; მით უმეტეს რომ ეს საჭიროა ჩვენი სამფლობელო ინდუსტრიათა. მაგრამ ეს ქვეყანა, ცხადია, ჩვენდამი მოწინააღმდეგე ნაწილებად განიყოფება, თუ-კი აბლურაჰმანი თავის მტრებს მივანებეთ“.

ინგლისურს ვახ. „Standard“-ს შეუტყვია ნამდვილის წყაროებიდამ შემდეგი განაწილება რუსის ჯარისა საშუალო-აზიაში: ძველში, სოლოტანი და სარი-იზ ში პოლკოვნიკის ალიხანოვის უფროსობის ქვეშ დაბანაკებულია სამი ათასი რუსის ჯარი, ათასი თურქმენთ ცხენოსანი ჯარი და თექვსმეტი ზარბაზანი. სარ-ახსში იღვა ამ ცოტას ხანში ორი ათასი რუსის ჯარი, მაგრამ ეხლა ნაწილი ამ ჯარისა წასწიეს წინ საზღვრებისაკენ. პული-კისტში სდგას ხუთასი ცხენოსანი ჯარი თურქმენებისა. ასხაბადში მდგომი ჯარი რვა ათასამდე უნდა აიყვანონ. ამ ქალაქს ამაგრებს ოცდაათი ზარბაზანი. ასხაბადის გარნიზონი შეივსება იმ ექვსი ათასი ძავესის ჯარით, რომელიც გამხადებულია ასხა-თექვსაცენ ვასამ-

თარის საყვარელის და მანუგემბელი 'მეილის აღზრდაზედ?

იმასაც მოგახსენებთ, რომ, საუბედუროდ, ჯერ-ჯერობით ჩვენს სამომლო ენაზედ ბევრს ვერ იპოვით ამ გვარ სახელმძღვანელოს. მე შემძილიან მიუეთითა მხოლოდ ერთს ყოველად საყურადღებო წიგნზედ: „ბავშვების მოვლა“, თხზ. ა. პომპისა, თარგმნილი ვას. მახაბლისა.

ეს თარგმანი პირველად იბეჭდებოდა ქურონალს „მნათობში“ და შემდეგ 1870 წ. გამოცემულ იქნა ცალკე წიგნად. იმის მიზეზი, თუ ეს წიგნი რატომ მაშინათვე არ გავრცელდა ჩვენთა დედათა შორის, ვგონებ, ყველასთვის ადვილი გასაგებია, მაგრამ რომ ამ ჟამად ჩვენში არა ვრცელდება—ეს კი ცოტა სამწუხაროა.

მე არ შევეხები ამ წიგნს, როგორც თარგმანს. ღაწმუნებული ვარ, რომ ამ გვარი წიგნის თარგმნა უტყრამინობისა და ჩვენგან ქართულის ენის შეუსწავლელობის გამო ადვილი საქმე არ არის.

მთარგმნელი ცდილა ა) ეს წიგნი ჩვენი ცხოვრებისათვის შეეთანხმებინა, მიეცა მისთვის ცოტად თუ ბევრად ადგილობრივი ხასიათი და ბ) ყველასათვის გასაგებ ენით ეთარგმნა. ამისთვის უხმარია ორი საშუალება: 1) ალაგ-ალაგ ჩაურთავს ჩვენი ბავშვის აღზრდის ზოგიერთი მაგალითები და 2) ვრცლად, ზოგჯერ მაგალითების ჩვენებით, განუმარტავს სამეცნიერო ტერ-

გზავრებლად. აგრეთვე შეივსება მერე-ში დაბანაკებული ჯარი შივა და ბუხარიდამ.

ცელეგრამები

„ჩრდილოეთის სააგენტოსი“.

მარტის 18-ს.

პატიარბუზი. „სკრამონის და ამხ.“ ფირმის კრედიტორებისაგან გუშინდელს მომხდარს საზოგადო კრებაზედ კრედიტორებს წარმოდგინეს ბალანსი, რომელითაც პეტერბურგის, ლონდონის, ტაგანროგის და როსტოვის (დონზე) ფირმების საზოგადო. ვასივი შეადგენს 285,000 გირვ. სტერლინგს, აქტივი — 162,000 გირ. სტერ. მარსელის კანტონის ბალანსი ნადღია; ზარალი არ არის; წაგება იმდენი არ არის, რამდენსაც მოელოდნენ.

მოსკოვი. ცნობილია მოიჯარადრემ, კომერციის სოვეტნიკმა, მაღკიედიმ მოსკო თავის საქმეთა წარმოება და შუამდგომლობს ადმინისტრაციის დაარსებისათვის. ამბობენ, ვასივი 2,000,000-დგაო.

ხარკოვი. ტაგანროგის დამოქონის საქმის თაობაზე გადაუწყვიტეს: მოხელეთ: ჩუღეს, გუზოვლევის, აიკანოვის, ზუბოვის და დიპსკის ტომსკის გუბერნიაში დასასახლებლად ვაგზავნა, ვაჭარს

მინები, ხანდის-ხან სრულიად უბრალოებიც, მაგალითებრ, რას ნიშნავენ სიტყვები: ფიზიკური, იდიოტი, ფიზიოლოგია, ფაქტი და სხვ.

გონებ, სრულიად საკმარისი იქმნება დაფანაზო ჩვენს დედებს, თუ რამდენად სასარგებლოა მათთვის ხსენებული თარგმანი. ამისთვის მხოლოდ დავასახელებ წიგნში მოყვანილ სათაურებს. აი, ესენი: 1) როგორი მოქმედება აქვს დედ-მამის სიმრთელეს შვილების სიმრთელეზედ, 2) მიმხიდველობა შთამომავლობითი სნეულებისადმი, 3) ახლო ნათესავების ქარწინება, 4) ცოლ-ქმრის შეუღლების დრო, 5) დედ-მამის წლოვანების განსხვავება, 6) მშობლების მდგომარეობა, 7) რა გავლენა აქვს ბავშვის სიმრთელეზე დედის ცხოვრებას ორსულობის დროს, 8) დედის გუნების მდგომარეობა, 9) საკმელ-სასმელი, 10) დედის მიზეზიანობა ორსულობის დროს, 11) ტანთ-საცმელი, 12) სნეულის ვარჯიშობა, 13) ბანაობა, 14) ყმაწვილების ხშირი სიკვდილი უმთავრესად მშობლის უმეცრებისაგან წარმოსდგება, 15) ბავშვების სიმრთელე დამოკიდებულია აგებულების კანონების აღსრულებაზედ, 16) ბავშვის მდგომარეობა დაბადების შემდეგ, 17) ახალ დაბადებული ბავშვის მოვლა, 18) ყმაწვილის ძუძუს ვამებინება, 19) სისუფთავე, სნეულის მოძრაობა და ძილი ყმაწვილის პირველ ხანში, 20) როგორი ძიძა უნდა აიყვანოს

ვალიანოს — ტომოდსკის გუბერნიაში; ხაზინის სასარგებლოდ გადაწვეტილია გადახდეთ: მონედეთ 275,000 მან. ოქროთი და ვალიანოს — 396,476 მან. სამკეცის გადასახადისა ოქროთი და ფასი კონდრატანდით გადმოტანის საქონლისა — 368,866 მან. კრედ. ბილეთებით. დიდი ჯარიმა დაედვთ აგრეთვე სხვა ბრადდებულ ვაჭართაც.

ბაქოში. აქაურმა გაზეთებმა ქებითი წერილები უძღვნეს მიცვალებულს რუსის ელჩს თავ. ორლოვს. „ჩრდილოეთ-გერმანიის საზოგადო გაზეთი“ ამბობს, რომ მიცვალებულის არა ჩვეულებრივმა წინდახედულობამ და იშვიათმა ტაქტმა მიანიჭეს მას ნდობა და დრმა პატივის-ცემა იმ პირთაგან, რომელნიც მასთან ერთად სამსახურს ეწვეოდნენ, ანუ კერძოდ რაიმე საქმე ჰქონდათ. მისი გარდაცვალებით რუსეთს მთავრად ნამდვილი მამულის შვილი, დიპლომატების წრე ჰკარგავს მასში გამოჩენილს სახემწიფო კაცს და თავ. ბისმარკი — გამოცდილს მეგობარს.

პარიში. ჩინელებთან ომისათვის გამოვიდა ბრძანება, მოწვეულ იქმნას ყველა მეოთხე ბატალიონები, ყველა პოლკებში თავისუფლად შეწერილნი და გაწერილ იქმნას 5,000 ჯარის კაცი განაპირა მცხოვრებთა-მორის, რომელნიც სიამი

ბავშვის მოსაწოებლად და ან ამ ძიძას როგორი ყოფა-ქცევა უნდა ჰქონდეს, 21) რა და ან როგორ უნდა აქამონ ბავშვს, როდესაც დედას ძუძუს წოება არ შეუძლიან და ვერც ძიძას შოულობენ, 22) ბავშვების მოვლა კბილების ამოქრის დროს, 23) როგორი მოვლა უნდა ბავშვს ძუძუს ვამებინების შემდეგ ორის წლის შესრულებამდის და სხვა და სხვა.

დასასრულ მოგვყავს მთარგმნელის რამდენიმე სიტყვა წინასიტყვაობილად.

„ძაცის ბედნიერებისათვის ყველაზედ უმთავრესად ის არის საჭირო, რომ იმას მთლად ჰქონდეს გახსნილი როგორც სნეული, ისე გონება. რადგანაც ყოველ კაცსა ჰსურს ბედნიერად იყოს, ამისათვის ყოველი ჩვენი მეცადინეობა უნდა მოვიხმაროთ იმ პირობის დასასრულებლად, რომელზედაც უმთავრესად დამოკიდებულია ჩვენი ბედნიერება... ძაცს რომ სნეული და გონება კარგად და მთლად გაეხსნას, პატარაობითვე კარგი მოვლა უნდა ჰქონდეს. ძველ მსხლის ხეს რაც უნდა კაი მოვლა ჰქონდეს ისეთ კარგს მსხალს ვერ მოიხსნას, როგორც კარგი მოვლით შენახული იმავე მსხლის ახალი ნამყენი. ისრე კაცია: თუ იმას პატარაობითვე ცუდი მოვლა აქვს, დიდობისას, რაც უნდა კაი მოვლა ჰქონდეს, სნეულით და გონებით მაინც ისე მთელი და გახსნილი არ იქმნება, როგორც პატარაობიდანვე კაი მოვ-

არის ჩაწერილნი. მინისტრთა რჩევამ შეიმუშავა განიხ-ბროექტის ტექსტი 200 მილ. ფრ. კრედიტზე; პროექტი წარდგენილ იქნა ვალატაში. მმართველობამ წინდადება მოახდინა ამ პროექტის დაუკოვნებლად განხილვისათვის. ვალატამ უარ-ჰყოფერის წინდადება, რის გამო სამინისტრომ დათხოვნის ქადაგლი შეიტანა; თანკინში ჯარების ვაგზავნას უკვე შეუდგენ. ნეგრიე ბრიგადის გენერლად დაინიშნა.

მარტის 29-ს.

პატიარბუზი. „ახალი დროება“ გვაცნობებს, რომ სახელმწიფო ბანკს ნება მიეცა თორმეტი თვის სავაჭრო ვექსილებით ფული გასცეს და აგრეთვე ასესხოს მწარმოებელთა ამხანაგობათა ვაების და აქციების გირავნობით; გაცემა ფულისა ფაბრიკების, ქარხნების და მანუფაქტურის აქციების გირავნობით ნება დართული არ არის.

პარიში. გუშინ ძეგრამ შეატყობინა ვალატას, რომ საფრანგეთის ჯარმა ჩინეთის სამზღვრიდამ ტონკინის დელტამდე დაიწიაო, ამასთანავე განაცხადა, რომ საფრანგეთის იარაღის პატივი უნდა ადვადგინოთ და ითხოვა ომის გასაგრძობად 200 მილ. ძრანკი, რომელიც უნდა მიეცეს იმ დროდინ სინამ განიხილავდნენ კორხვას — ენდობიან სამინისტროს თუ არა

ლილი. მაშასადამე უმთავრესი ჩვენი მოვალეობა ის არის, ბავშვების მოვლას კაი ყურადღება მივაქციოთ. მაგრამ, ჩვენდა სამწუხაროდ, ქართულს ენაზედ სრულებით არა გვაქვს ისეთი წიგნები, რომელნიც ამ საგანს შეეხებოდნენ და რომელნიც ბავშვების მოვლის დროს ხელმძღვანელოდ ვიქმნიოთ. ამის გამო მოვიწადინე მომეზოვა და გადმომეღო ქართულს ენაზედ ისეთი წიგნი, შესახებ ბავშვების მოვლისა, რომელსაც მოეტანა ჩვენი ხალხისათვის რაოდენიმე სარგებლობა. ბოლოს ჩემი სურვილი ასრულდა.

„ამ ცოტა ხანში დოქტორმა პომბმა (პომბი არის ინგლისის კოროლევის დოქტორი და მდინბურგის საკოროლოს საექიმო კოლეგიის წევრი) შეადგინა ინგლისურს ენაზედ სახელმძღვანელო წიგნი შესახებ ბავშვების მოვლისა, რომელიც არის დანიშნული განსაკუთრებით დედათათვის. ეს წიგნი ინგლისში და სხვა ქვეყნებში ისე რიგად მიიღეს, რომ ამ მოკლე ხანში ინგლისურს ენაზედ ცხრაჯერ გამოიცა. რუსებმაც გადმოთარგმნეს და სამს წელიწადში ორჯერ გამოსცეს... გადმოთარგმნეს აგრეთვე სომხებმაც... და სხვ.“

აღ. მიწანაშვილია.

